

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 204. Quid notandum sit præterea circa dispositiones ad pias causas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

Resp. IV. Tenentur executores reddere ratio-
nem executionis (idque probabiliter, etiam si te-
stator eos hoc onere liberasset) exceptis iis, quæ
testator iussit erogari secretò, *Dian. R. 34. & alii*
35. possuntque ad hoc cogi ab Episcopo, vel Ca-
pitulo Sede vacante, *R. 36. 37. & 62.* nisi sint Regu-
lares plenè exempti, quos cogi posse alii negant,
affirmant alii, ut *Vid. l. c.* Denique non debetur
iis salarium, cum sit officium voluntarium ami-
citiae: si tamen damnum ex eo patiantur, vel sint
etiam administratores bonorum, debet assigna-
ri à Iudice, *Lugo d. 24. num: 335. Vid: Dian. R. 39.*
Plura de executione piarum & ultimarum vo-
luntatum, *Vid: apud Trull: & Dian: ll: cc: & Barb:*
l: 3: de jure unius c: 27.

A D D E N D A.

Q: 204: Quid notandum sit præterea circa disposi-
tiones ad pias causas. R. Præter dicta à n. 811. notan-
da sunt seqq. §. 1. Valere testamentum ad piam
causam omissis omnibus solennitatibus, dummo-
do constet de voluntate testatoris, v. g. si scripserit
aut subscripserit, si hæres agnoscat ejus manum,
aut ab eo immediatè audièrit &c. docent AA. ita
communiter, ut *Haun.* dicat se non invenisse cele-
brem Theologum contrarium. *Objici potest cap.*
Relatum 11: De Testam: Ubi itex: III: ait, Manda-
mus quatenus cum aliqua causa talis ad vestrum fuerit
examen deducta, eam non secundum leges, sed secundum
Decretorum statuta tractetis, tribus aut duobus legitimis
testibus requisitis. R. Hos non requiri pro foro inter-
no, aut ad substantiam, sed tantum pro foro ex-
terno ad probationem testamenti, quia posset te-
stator

stator non satis pro foro externo voluntatem suam manifestasse. *Nec obstat*, quod plures Juristæ ad substantiam testamenti, etiam ad pias causas, requirant saltem duos testes, quam sententiam *Julius Clarus* q. 7. asserit olim fuisse communiorem, nam idem subjungit, se nec sibi nec amico suasurum, ut eam practicet, maximè cum ab ea recedant omnes Theologi & plurimi Canonistæ. Notat tamen *Illf.* t. 4. d. 4. n. 480. hæredem non teneri credere uni testi, uti habetur cap. 23. *De testibus & Artest.* hoc enim foret obnoxium pluribus fraudibus; & hinc *Christus* Matth. 18. dicit, ut in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Vide etiam dicenda l. 4: n: 1517. Pro Archi-Diœcesi tamen Coloniensi declarat Synodus anno 1662. habita, p. 2. tit: 13: c: 3: §: 1: pag: 116: quod testamenta Ecclesiasticorum facta sine Notario vel Pastore & 2: testibus, sint invalida, quamvis admittat legata ad pias causas valere, tantum scripta aut subscripta à testatore.

1131 §: 2: Quamvis testamenta per nutus facta; item captatoria, id est, cum commissione ad arbitrium alterius, communiter censeantur nulla, si fiant ad causas profanas, tamen valent ad causam piam, uti de testamento per nutum docet cum aliis *Illf.* supra, & de testamento cum commissione habetur cap: 13: *De Testam.*

1132 §: 3. Si voluntas testantis sit ambigua, interpretanda est pro pia causa, *Tiraq:* de privilegiis piæ causæ, privil. 165. & dictum est hîc num: 813: licet videatur dissentire *Sanch:* in Decal: l: 4: c: 15: n: 46: dicens verba testatoris esse latè interpretanda in favorem hæredis, etiam contra piam causam, quia præsumitur plùs dilexisse hæredem quàm legatarios;

rios; sed facile respondetur præsumi debere, quòd adhuc plùs dilexerit animam suàm quàm hæredē: unde licet aliàs, non quod majus est & melius, sed quod est minus, in dubio veniat, tamen quando legatum factum est in genere vel obscure, si sit ad piam causam, quod majus est, debetur, quia propter Dei honorem & utilitatem animæ augetur interpretatio testamenti, *Tiraq. Privil. 25.* Unde si annum legatum pro anima absolutè relictum sit, censeri debet perpetuum, hinc *Alexander VII.* damnavit hanc 43. propositionem: *Annuum legatum pro anima relictum non durat plus quàm per 10. annos.* Circa dubias ejusmodi dispositiones videri potest *Delbene de Immun. Eccle. c. 8. D. 21. S. 14. & seqq.*

§. 4. Hæres ante omnia tenetur exequi, quidquid defunctus disposuit ad pias causas pro sua anima, *Tiraq. Privil. 133,* & constat ex *Cap. Ultima, 4. 13. Q. 2. L. 24. Cod. De Episcopis,* & *L. 28. ibidem,* item ex *L. 49. ibidem.* 1133

§. 5. Executorem non posse exequi pia legata ante aditam hæreditatem, docent *Covarruv. Jason, Tiraq. Privileg. 34,* quia *Si nemo subiit hæreditatem, omnis vis testamenti solvitur,* *Regula 181. ff. De Reg. Juris,* & similia habentur *L. 9. ff. De Testam. Tut. & alibi sæpe; nihilominus alii cum Baldo in L. 37. Cod. De Episc. & Clericis. num. 9. tenent contrarium ob rationem, quam referunt Bartol. Abb: alii que cum Menoch: Conf: 224. N: 23. P: 3, nempe quòd Lex magis faveat piæ causæ quàm filiis, exceptâ legitimâ. Addit *Jllsung n. 480.* legata ad pias causas deberi etiam repudiatâ hæreditate. 1134*

§. 6. Executores etiam festivis diebus possunt exequi pias causas, *ne conscientia defuncti voto diu irretita detineatur, uti loquuntur AA;* tenentur autem 1135

legata pia exequi intra 6. menses, uti notat *Covarr: de Testam: c: 3*, putatque *Baldus in L. Captatorias, 11. Cod: De Testam: milit: num. 12.* tempus, intra quod tenentur exequi, incipere à morte testatoris, & currere in favorem conscientiae defuncti, non tantum ignorantibus, sed etiam impeditis; alii tamen cum *Covarr: supra* & apud *Molin. T. 2. D. 251.* dicunt tempus non currere, nisi à die scientiae & aditae hereditatis, aut saltem insinuationis testamenti; si autem Testator expresserit, ut post 6. menses 100. Floreni dentur Pauperibus, probabile est posse id fieri maturius; potestque de hoc videri *Covar: c: 17: n: 8: & Mol: supra.*

1136 §. 7. *Benedictus XI. in Extravag. 1. Inter cunctas, Tit: 7. De Privil. sub finem, sic statuit, Relicta Pauperibus non patiuntur Falcidiam. Idem habetur L. Si quis 49. Cod. De Episc: & Authent: Similiter, Cod. Ad L: Falcidiam, docetque cum aliis Tiraq: Privil: 26. Nec Trebellianica deducitur, Covarruv: Less: in Auct. v. Testam: Casu 5. Tiraquel: Privileg: 27. Quid autem intelligatur per Falcidiam & Trebellianicam, dicetur à n. 1170. Et licet diminutio in codicillis sit facta per verba generalia eorum, quae relictæ erant in testamento, non tamen extenditur ad ea, quae in ipso relictæ erant ad pias causas, sed hæc debentur integra, Tiraquel: Privil: 19. Quamvis autem aliàs legata diminuantur pro rata, ut omnibus sufficiant, tamen *Tiraq: Privil: 72:* putat legata pia ante omnia deduci tanquam æs alienum, etiam si aliis legatis non piis bona non sufficiant; sed in hoc contradicit cum aliis *Busenbaum: Addit Tiraq: Privil: 81:* executorem testamenti posse præstare legata pia inconsulto hærede; sed in hoc videntur etiam contradicere alii cum *Busenbaum:**

§: 8:

§. 8. Si legatum pium fuerit relictum sub condi- 1137
 tione mixta, quæ non fuerit impleta propter ca-
 sum fortuitum, nihilominus debetur, etiam si non
 steterit per hæredem, *Tiraq. Privil. 57. & 58.* Simi-
 liter quamvis legata profana maneant hæredi, si
 eorum executio fieri non possit in ea specie, in qua
 relicta sunt, id tamen non tenet de legatis piis, sed
 hæres debet hæc convertere in similem usum pi-
 um, uti ex Jure ostendunt *Covar. Mol. D. 249. N. 7.*
Delbene Sect. 16. & ex Trid. Sess. 25: Cap. 8. de Reform.
colligit Haunold: T: 2: T: 7: N: 347. Et ratio est, quia
 Testator voluit expendi in bonum animæ suæ. Vi-
 deri potest *Molina Disp: cit.*

§. 9. Quando in testamento ponitur hæc clausu- 1138
 la: *Si sine liberis decessero, volo, ut hoc prædium cedat Ec-
 clesiæ:* Si Testatori nascatur proles posthuma, sed
 solum semestris vel octomestris, quæ statim mo-
 riatur, illud prædium debetur Ecclesiæ, uti tenent
 plurimi cum *Menoch: de Præsumptionibus L. 4.*
Præsumpt: 89: N: 111. Possuntque plures casus
 apud eundem videri, in quibus manet ejusmodi
 substitutio.

§. 10. Si Titius constituat Cajam hæredem sub 1139
 hac clausula, *ut si moriatur absque prole legitima, bona
 redeant ad Amicos,* si Caja profiteatur in Monasterio,
 in primis nullum Jus competit substitutis ante
 naturalem mortem Cajæ, quia per Professionem
 non moritur verè, sed tantum fictè: dein hæc hæ-
 reditas absolutè & in perpetuum relinqui potest
 Monasterio, quod tanquam Filius excludet omnes
 substitutos, uti habet *Novella 123. De Episc: Cap: 37,*
 quæ solum excipit, nisi substitutio facta sit in aliam
 piam causam: idem insinuat *Auth. Nisi rogati, ad
 S. C. Trebel. Idem definitur Cap: 8. De Probationibus,*
 ubi

ubi id dicit etiam *Glossa*, docentque communiter Doctores cum *Gomez*, *Alex: Decio*, *Molin. Less: in Auct: v. Testam. Casu 3*, estque ideo statutum, ne quis per hoc retrahatur à statu perfectiore. Videri potest *Covar. L: 1: variar: c: 19*. Quòd si clausula fuisset, ut si decederet sine prole, bona cederent alteri cause piæ, adhuc probabile dicit esse *Less*. Casu 4. Monasterium Jure perpetuo posse succedere, quia ex communi ferè Canonistarum non censetur sine liberis decessisse, qui Monasterium ingreditur, cum Monasterium sit liberorum instar: sed probabilius est oppositum cum *Covar: Molin: Disp: 207*. aliisque multis, quia substitutionem ad piam causam expressè excipit *Novella* suprà.

1140 §. 11. Si quis constituat Cajum hæredem, sub conditione, si non ingrediatur Religionem, talis clausula ordinariè habenda est pro non adjecta, nec obligat in conscientia, uti sequitur ex dictis à n. 599. docentque *Silv. Med. Panormitan. Less. Casu 2*. aliique communiùs cum *Delbene de Immun. Eccl. c. 8. D. 21. S. 3*, ac probabile fatentur *Covar. & Mol.* videturque decisum in *Novella* suprà & egregiè tradit *Felin: Cap. In presentia, De Probat. N. 37*. Dixi, ordinariè, quia si aliunde resciretur mens testatoris fuisse, non quòd vellet deterrere à Religione, sed quia scivisset Cajum fore magis indigum, si Religionem non ingrederetur, probabiliter haberet locum distinctio jam referenda ex *Barbosa*, & fatetur etià *Delbene* non esse omnino improbabile.

1141 §. 12. Si sic fiat dispositio: *Lego Cajæ 200. si nubat; si autem ingrediatur Religionem, lego 100.* alii dicunt, si ingrediatur Religionem, deberi 200, alii tantum 100, uti videri potest apud *Covar. suprà, Mol: D. 207. Sanch: de Matr. L. 5. D. 34: N. 13: Less. L: 2: c: 18: Dub: 153* sed

fed *Barbosa* de Offic. Episc. Alleg. § 3. N. 28, licet dicat probabilius esse, si ingrediatur Religionem, deberi 200, tamen postea melius sic distinguit, si Testator ideo ita legavit, ut absterreret à Religione, debentur 200; si autem ideo legavit, quia maritanda eget majori dote, debentur tantum 100, unde si dispositio diceret aliquid dandum maritandis, docet idem *Barbosa* n. 26. cum aliis 22. Auctoribus, quos refert, non posse dari ingressuris Religionem.

§. 13. Si Titius bona sua legaverit alicui Ecclesiæ, sub onere, ut singulis diebus Missa ibi celebretur, ita, ut, si vel semel omitteretur, bona hoc ipso devolverentur ad proximum suum consanguineum, si vel semel culpabiliter omittatur, Ecclesia est privata, uti rectè *Beja* P. 1. Casu 41, quia pœnæ appositæ ultimis voluntatibus censendæ sunt potius conditiones, uti n. 606. dictum est, ideòque videntur obligare, etiamsi alter non exigat vel moneat.

§. 14. Si legatum sic habeat: *Pauperibus in die sepulturae meae distribuantur 100 daleri, & dubitetur*, an voluerit dari pauperibus inquilinis, an etiam exteris, inquiri debet in mentem testatoris, apud illos, qui scripserunt, vel adfuerunt confectio- ni testamenti, aut præsumendum est ex circumstan- tiis; nam si pauperes loci voluit adesse suo funeri, si statuerat his benefacere, videtur ad hos solos respexisse; si autem de ea mente non constet, poterit dari etiam exteris, uti probabile esse docet *Bonacina* de Contract. D: 3: Q: 17: Punct: 8: §: 4: N: 2: *Diana* P: 4: Tract: 4: R: 140: & alii, quos citant. Oppositum tamen valde probabiliter tenent alii cum *Sanch:* in Conf: L: 4: c: 1: D: 60: Nam L: *Si quis ad declinandam* 49. Cod. De Episc: & Cler. sic habetur §: 3: *Ubi indistinctè pauperes scripti sunt hæredes, ibi Zenonem ejus*
civi-

civitatis omni modo hæreditatem nancisci; sed responderi potest, id, quod statutum est de hæreditate, non esse opus extendere ad legata. Posse autem sub pauperibus comprehendere etiam Monasteria Mendicantium, putat *Lessius* v. *Testamentum*, casu 6, nisi speciatim pro illis factum sit aliud legatum, sed videtur dissentire *Delbene* n. 17.

1144 §. 15. Si Testator iussit per 10. successivè annos certam summam erogari pauperibus, hæres potest totam quantitatem simul primo anno erogare, quia sic citius prodest animæ defuncti, & hic censetur in favorem hæredis divisisse per plures annos; ita *Bald. Dec. Covar. Molin. Barbos.* de *Offic. Episc. Alleg. 83. N. 25. & alii* contra *Bart. & plerosque* alios.

1145 §. 16. Quamvis Religiosi non possint esse executores testamentorum, nisi impetratâ Superiorum licentiâ, *Cap. 2. De Testam. in 6, & Clement. L. 3. Tit. 6. De Testam;* ita quidem, ut executio per illos facta secundum *Decium & Covar. de Testam. c. 17. Num. 2.* contra *Laym. Busenb. & alios* invalida sit; si tamen fuerit executio piæ causæ, erit valida, etiam sine Superioris licentiâ, *Ludovic. Roman. Conf. 409.* Circa Religiosos Societatis JESU, quomodo specialiter prohibeantur esse executores testamentorum etiam ad piæ causas, videri potest *Lugo in Resp. Mor. L. 4. Dub. 29. & aliquid* dicemus *Lib. 4. N. 146.* Et circa dispositiones piæ videri possunt plura apud *Delbene* de *Immun. Eccl. c. 8. D. 21. Sect. 13. & seqq.*

1146 Q. 205. An in necessitate Reipublicæ licitum sit dispositiones piæ convertere in alios usus. R. Intelligetur ex seqq. §. 1. Gravis necessitas Reipublicæ, v. g. propter famem, communiter æquivaleret necessitati extremæ particularium, *Cajetan. Suar. Tapia Carden.*